

Велігодський В.М.

НАЦІОНАЛЬНА ПРОГРАМА "ЗАКОРДОННЕ УКРАЇНСТВО" В КРИМУ: ДОСВІД, РЕАЛІЗАЦІЇ, ПЕРСПЕКТИВИ"

Україна дбає про задоволення національно-культурних і мовних потреб українців, які проживають за межами держави, сприяє консолідації та розвитку і культури, що визначено статтями 11 та 12 Конституції України.

Підтвердженням цього є Національна програма "Закордонне українство" на період до 2005 року, яка затверджена Указом Президента України № 829/2001 від 24 вересня 2001 року.

Ця Програма спрямована на підтримку та розвиток зв'язків з українцями, які проживають за межами України, сприяння збереженню їх етнічної ідентичності, залучення до участі в процесах, що відбуваються в Україні, шляхом концентрації зусиль у цій сфері органів виконавчої влади України та створених у державі і за її межами громадських організацій українців.

Метою Програми "Закордонне українство" є вироблення дійових механізмів підтримки українців, які проживають за межами України, насамперед у державах, що утворилися на території колишнього СРСР, де триває процес самоорганізації українських громад і створюється інфраструктура для задоволення культурних, інформаційних, мовних та освітніх потреб українців.

Однією із важливих складових цієї Програми є збереження і залучення інтелектуального потенціалу українців, які проживають за межами України, для налагодження та зміцнення взаємовигідного економічного, політичного та культурного співробітництва України з іноземними державами.

В Криму основну роботу по встановленню і розвитку зв'язків з українцями, які проживають за межами України, проводить Кримське відділення "Товариства зв'язків з українцями за межами України" (Товариство "Україна-Світ"). Ця громадська організація була створена в жовтні 1960 року в м. Києві. Із розпадом Радянського Союзу Товариство реформувалось, суттєво оновилося, внесло зміни і доповнення до статуту і тепер має коротку назву - Товариство "Україна - Світ", що передбачає широкі зв'язки з українцями світу, а відтак з цілим світом.

Кримське обласне, а згодом республіканське відділення, як складова частина Товариства "Україна - Світ" було створено 27 квітня 1971 року. За ці роки відділенням, його первинними осередками було зроблено багато корисних і добрих справ по поширенню зв'язків з співвітчизниками, яких доля розпоршила по 54 країнах світу - це майже половина населення України.

За цей період підрозділи та первинні осередки Товариства спільно з туристичними організаціями, прийняли близько 9 тисяч співвітчизників по туристичним програмам та біля 100 делегацій з Канади, США, країн Європи, Південної Америки, Австралії та Китаю. Туристи ознайомились з природою та культурою Криму, відпочили на курортах. Але на жаль ця робота не стала системою в діяльності Товариства. В Національній програмі "Закордонне українство" на період до 2002 року велика увага приділяється економічному та спортивно-туристичному співробітництву з українцями, які проживають за межами України. Цим проблемам присвячені два розділи Національної програми. Це відкриває достатньо великі можливості для Автономної Республіки Крим по залученню іноземних інвестицій для розвитку курортної галузі та економічного співробітництва між Автономною Республікою Крим та регіонами компактного проживання українців в іноземних державах. А такі пропозиції є. Свідомством цього є запрошення до співпраці від Світової Федерації Українських Лемківських Організацій. Керівництво організації пропонує "розглянути пропозицію в організації туристичних поїздок громадян США до Криму на відпочинок та лікування. Маємо надію налагодити цю співпрацю через Вашу організацію. Плануємо поїздку до Криму двоє - трьох осіб для ознайомлення з туристично-лікувальним потенціалом півострова. Просимо підготувати бізнес-пропозицію з Вашої сторони".

Велика увага в Національній програмі відводиться розвитку культурно-мистецьких взаємин. Тут здобутки Кримського відділення Товариства "Україна - Світ" більш вагомі. Налагоджено культурні зв'язки з 18 регіонами країн СНД, з якими Верховна Рада України, Верховна Рада Автономної Республіки Крим та Урядові структури заключили умови на співпрацю в різних галузях. Це перш за все Білорусь, м. Москва, Орловська область, Краснодарський та Ставропольський краї та інші. В 2000 році делегація Сімферопольського району відвідала Мінський район Білорусі. Художні колективи прийняли участь в святкуванні Дня міста Углича Ярославської області, з українською програмою побували митці в Воронежській області, а 20-24 листопада 2001 року у м. Москві відбулися Дні культури Автономної Республіки Крим, де активісти Товариства "Україна - Світ" прийняли активну участь.

Велику культурно - мистецьку роботу проводить камерний хор "Таврійський благовіст" - колективний член Товариства, який щорічно дає у різних куточках Криму до 80 концертів. За останні 2 роки хор здійснив поїздки на фестиваль у Німеччину, посів перше місце на конкурсі церковної музики у Польщі, успішно виступив у м. Києві на творчому звіті майстрів мистецтва Криму та інші.

Відому вишивальницю, заслуженого художника Автономної Республіки Крим В.С. Роїк тепло приймала українська громада м. Казані з її виставкою "Український рушничок". Виставка пройшла з великим успіхом і широкою подякою від міністра культури Татарстану та національних об'єднань. Це була 64 персональна виставка талановитої народної художниці. Остання персональна виставка В.С. Роїк пройшла в Естонії.

Ветеран Товариства, професор Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського О. Губар підготував і видав монографію "Сучасні українські письменники в Криму", яка схвалена як підручник для шкіл. Він підготував рукопис книги "Земле моя Кримська", є автором багатьох статей та радіопередач у висвітленні етнічних проблем та творчості українських письменників.

До активних членів Кримського відділення Товариства "Україна - Світ" належить В.І. Гуменюк - поет, перекладач, літературознавець, завідувач кафедри української літератури Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського. Він уміло налагоджує контакти з - українськими науковцями за кордоном, листується з ними, обмінюється літературою. За його сприяння філологічний факультет Таврійського національного університету ім. В.І. Вернадського отримав цінну наукову літературу від Української Вільної Академії наук США, Канадського інституту українських студій.

Плідно співпрацює В.І. Гуменюк з українцями Польщі, зокрема з науковцями Люблінського університету ім. М. Кюрі - Складовської, де протягом двох років працював на посаді професора. Наслідком науково-літературної діяльності В.І. Гуменюка став переклад на українську мову драматичної поеми Адама Міцкевича "Дзяди".

Чільне місце в інформаційно-видавничому просторі Криму займає підприємство "Світ", яке очолює заступник голови Ради В. Стефанюк. Це підприємство здійснює одну із найважливіших програм діяльності Товариства - поширення інформаційно-рекламної продукції про Кримський півострів за межами України.

За останні три роки на високому виконавчому рівні було здійснено багато проектів з Кримською тематикою, серед яких особливо виділяються: "Автотуристичний атлас Криму", фотоатлас "Пам'ятники Криму", картографічно-рекламні проекти "Крим", "Ялта", "Алушта", "Судак", "Феодосія" та інші. Їх видано тисячі. На виконання Національної програми "Закордонне українство" реалізується інформаційно-рекламна підтримка міст та курортних місцевостей Криму, виготовлення книжкової підбірки про визначні місця півострова, створення спеціального сайту в мережі Інтернет.

Сьогодні незалежна Україна визнана всім світом і посідає помітне місце у світовій співдружності, на неї як на потенційного стабілізатора політичної атмосфери в Європі звернені погляди і сподівання багатьох діячів сучасності.

Україна проходить важкий період свого утвердження, намагається розв'язати внутрішні проблеми та входження в Європейську та світову спільноту. Це час крутого повороту історії, коли не вдалось уникнути гострих конфліктів та потрясінь, криміналізації економіки, корупції у вищих ешелонах влади, грошової зовнішньої заборгованості, зuboжіння більшості населення.

Інтереси українського народу і держави вимагають консолідації всього суспільства, щоб подолати кризу, забезпечити реальні зрушення у всіх сферах життя та нарешті звести державну споруду. Попереду роботи дуже і дуже багато і тому, потрібно всією українською громадою світу проявити волю, виваженість і мудрість і вийти на широку дорогу нормального життя, попри всі складності і негаразди.

Кримська автономія, як і вся Україна, сьогодні знаходиться в складних умовах свого існування. Про це свідчать економічні показники, рівень життя кримчан. Підсумки виборів 31 березня 2002 року дають певну надію, що кримчани пройшли надзвичайно складний і небезпечний період. Обрано керівництво Верховної Ради Автономної Республіки Крим, затверджено Голову Ради Міністрів Автономної Республіки Крим та склад Уряду, які будуть реалізовувати повноваження надані Кримській автономії в економічній сфері. Особливо це стосується права на самостійну співпрацю з регіонами будь-яких країн, у справі залучення зарубіжних інвестицій, встановлення порушених зв'язків з Росією, Білорусією, покращення роботи курортно-туристичного комплексу та інші.

На жаль колишні члени уряду Криму, які відповідали за гуманітарну сферу, нічого не зробили по виконанню Національної програми "Закордонне українство" на період до 2002 року. Після прийняття Національної програми пройшло 7 місяців, але ніякої реакції з боку виконавчої влади АРК не здійснено.

Правління Кримського відділення Товариства "Україна - Світ" створило Все-кримський науково-просвітницький і культурно-оздоровчий центр "Світоч-Крим", до складу якого ввійшли Клуб зустрічей і відпочинку для осіб з числа українців, які проживають за межами України, Центр відпочинку і оздоровлення для осіб із числа українців, які проживають за межами України та інші підрозділи. Але без організаційної підтримки та конкретних рішень Ради міністрів АРК та відповідних державних структур ця програма не буде реалізована.

Чимало державних працівників негативно відносяться не тільки до виконання зазначеної Національної програми, а в цілому до діяльності Товариства "Україна - Світ", про яке у них, на жаль, нема достатньої уяви. Товариство "Україна - Світ" проводить свою особливу специфічну роботу, яка не співпадає з діяльністю жодної громадської організації й аналогічної державної структури, яка забезпечувала б співпрацю з українцями за кордоном. Вони є наші рідні брати й сестри, яким спомин про Україну, про свою батьківщину завжди бентежить душу і серце.

Нагадаємо і про суспільне лихо для України, яке можна назвати "Новою трудовою еміграцією". На Заході за останні роки опинились десятки тисяч українців через економічні обставини, насамперед інтелектуального потенціалу - науковці, інженери, лікарі, діячі мистецтва. Вони стали "забутими українцями". Це не лише ті, хто склав новітню еміграцію, але й ті, хто вже давно живе в колишніх радянських республіках. Лише в Російській Федерації за останніми демографічними оцінками проживає 12

млн. українців і вони нічого не мають для задоволення своїх духовних потреб. До речі, за останні 4 роки в далеке зарубіжжя виїхало 13 тисяч кримчан, що означає у нас стало менше одним райцентром.

Загубились у морі проблем у регіонах центральної Азії, на Кубі, в Африці представниці так званої "шлюбної еміграції".

Є надія, що реалізація Національної програми "Закордонне українство" забезпечить належні умови для збереження українцями, які проживають за межами України, етнічної ідентичності, задоволення їх національно-культурних та мовних потреб, створення механізмів широкого залучення потенціалу українців, які проживають за межами України, до процесів розвитку Української держави та інших процесів, що відбуваються в Україні.